

ТЕТЯНА ТАРАН

**ОБ'ЄКТИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ НАЦІОНАЛЬНО-
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

Методичний посібник

ПОЛТАВА, 2023

Департамент освіти Полтавської міської ради
Полтавська загальноосвітня школа I – III ступенів № 29
Полтавської міської ради
Полтавської області

Тетяна Таран

**ОБ'ЄКТИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ НАЦІОНАЛЬНО-
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

ПОЛТАВА, 2023

Тетяна Таран. Об'єкти проєктної діяльності крізь призму національно-патріотичного виховання в умовах воєнного часу. Методичний посібник з додатками для вчителів трудового навчання та технологій. - Полтава, - 2023. С. 33.

Таран Тетяна Володимирівна – учитель трудового навчання Полтавської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 29 Полтавської міської ради Полтавської області
Стаж роботи – 25 років.
Кваліфікаційна категорія – «Спеціаліст вищої категорії»
Звання – «Старший учитель»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Васькіна Валентина Яківна – консультант Центру професійного розвитку педагогічних працівників Полтавської міської ради.
Довгопол Ніна Миколаївна – заступник директора з навчально-виховної роботи Полтавської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 29.

У цьому посібнику методичних рекомендацій вміщено матеріали теоретичного та теоретико-прикладного характеру з порадами щодо викладання предмету технологій у 5-6-их класах НУШ та трудового навчання в основній школі. Акцент зосереджено на виборі об'єктів проєктної діяльності крізь призму національно-патріотичного виховання в умовах воєнного часу.

Матеріали з досвіду роботи вчителя ґрунтуються на основі викладання предмету в освітньому процесі. У пропонованій розробці розкривається методична робота вчителя в закладі освіти. Також автор ілюстрованої методичної розробки ділиться власним досвідом проєктної діяльності в позаурочний час, особливостями організації волонтерської роботи, проведення акцій та заходів у школі. Робота містить додатки з творчими завданнями.

Навчально-методичне видання рекомендовано вчителям трудового навчання та технологій, керівникам гуртків художньо-естетичного спрямування й педагогам-організаторам.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. Концепція національно-патріотичного виховання в сучасній школі.....	7
РОЗДІЛ 2. Об'єкти проєктної діяльності патріотичного спрямування...	9
РОЗДІЛ 3. Проєкт «Вишите відродження».....	18
РОЗДІЛ 4. Волонтерська діяльність у школі.....	23
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28
ДОДАТКИ.....	29

ВСТУП

Я, Таран Тетяна Володимирівна, учитель трудового навчання та технологій Полтавської загальноосвітньої школи I – III ступенів №29, презентую свій педагогічний досвід з теми: «Об'єкти проєктної діяльності крізь призму національно-патріотичного виховання в умовах воєнного часу».

Сподіваюся, що мій досвід та напрацювання за 25 років роботи в школі стануть у пригоді вчителям трудового навчання та технологій, керівникам гуртків художньо-естетичного напрямку, організаторам з виховної роботи. Великий відсоток моїх педагогічних надбань припадає на позакласну роботу, адже багато років я є керівником гуртка «Народна творчість».

Проблема національно-патріотичного виховання в школі особисто для мене була актуальною та цікавою протягом усієї моєї педагогічної діяльності, яка збіглася в часі з роками встановлення та розвитку України як незалежної держави. Я неодноразово висвітлювала це питання на широкий загал, при цьому ставила собі за мету виховувати дітей у дусі патріотизму, глибокого розуміння історії свого народу, національної ідентичності та самобутності, поваги до традицій і народної творчості. Відродження декоративно-прикладного мистецтва в Україні через опанування різних видів декоративно-ужиткового мистецтва є наскрізним напрямом у моїй педагогічній діяльності.

З 2014 року з початком воєнних дій на Сході України відчула, що національно-патріотичне виховання молодого покоління набуло нового забарвлення. А з подіями від 24 лютого 2022 року, року початку повномасштабної російської агресії, і поготів. Мої особисті переконання, свідомо громадянська позиція спонукають вдаватися до рішучих дій, не гаяти часу, віддавати себе волонтерській справі. Сумні події нашого сьогодення вимагають від усіх нас небайдужості, глибокого співчуття та бажання допомогти наблизити перемогу над ворогом і здобути мир. Кожен українець не має морального права залишатися осторонь такої біди, котра спіткала нашу країну. Саме цього й потрібно вчити наших дітей. Саме цьому і присвячую свою роботу.

У своїй роботі будь-який учитель може зіткнутися з труднощами у виборі об'єктів проєктної діяльності. Особисто для мене такий вибір завжди не легкий. Кожного року під час складання календарно-тематичного планування хочеться щось змінити, покращити, урізноманітнити у своїй діяльності, щоб освітній процес приносив задоволення. Хочеться, щоб вироби, які будуть виготовляти учні на уроках трудового навчання, були цікавими і для школярів, і для вчителя, бо завжди виникає бажання опанувати яку-небудь нову техніку.

Одним із необхідних критеріїв у виборі об'єктів проєктної діяльності є функціональність і корисність, тобто виріб повинен мати практичне застосування. Актуальність та відповідність викликам часу – необхідна передумова, яка спонукає змінювати вже напрацьовані роками доробки. В умовах воєнного часу як ніколи ця проблема стає актуальною. А національно-патріотичне виховання на уроках з нашого предмету виходить на перший план. Тож пропоную на ваш розгляд ідеї щодо вибору об'єктів проєктної діяльності патріотичного спрямування, ідеї, народжені війною. А також ділюся власним

досвідом проєктної діяльності в позаурочний час, досвідом організації роботи, проведення акцій та заходів у школі відповідно до даної проблеми.

Розділ 1

Концепція національно-патріотичного виховання в сучасній школі

Пізнаючи ідею Батьківщини, переживаючи почуття любові, вдячності, захоплення, тривоги за її нинішнє, майбутнє, готовність віддати за неї своє життя, людина в підлітковому віці пізнає себе, утверджує свою гідність.

Виховати патріота – означає наповнити повсякденне життя підлітка благородними почуттями, які забарвлювали б усе, що людина в цьому віці пізнає і робить.

В.О. Сухомлинський

Патріотизм (від латинського patria – країна, вітчизна, батьківщина) – це любов і відданість Батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам. Історичне джерело патріотизму – це формування зв'язків з рідною землею, рідною мовою, народними традиціями, звичаями та культурою.

Нині патріотизм покликаний дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини. Визначальною рисою українського патріотизму має бути його дієвість, спроможна перетворювати почуття в конкретні справи та вчинки на користь держави. Справжній патріот повинен мати активну життєву позицію, своїми справами та способом життя сприяти якісним змінам ситуації в країні на краще. Для формування такої свідомості особистості має бути успішно реалізована цілісна система національно-патріотичного виховання. Міністерство освіти і науки затвердило заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 року. Про це йдеться в наказі МОН від 06.06.2022 №527.

Мета та завдання національно-патріотичного виховання в системі освіти України

Як зазначено в Концепції, «національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, закладів освіти, сім'ї, громадських об'єднань та благодійних організацій, релігійних організацій та інших інститутів щодо формування в молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського й конституційного обов'язку із захисту національних

інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави» [9]. У розглянутому документі визначено формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, держави, нації одним із найважливіших пріоритетів національно-патріотичного виховання. Метою є виховання «самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста й демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних та культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей українського народу, національної самобутності» [9].

Шляхи реалізації національно-патріотичного виховання

У Концепції визначені та прописані шляхи реалізації національно-патріотичного виховання. До уваги беру деякі з них:

- вироблення науково-теоретичних і методичних засад патріотичного виховання молоді; проведення заходів, спрямованих на реалізацію патріотичного виховання в закладах системи освіти;
- підтримка та сприяння волонтерським проектам, іншої громадської діяльності та самоорганізації українських громадян, спрямованої на заохочення молоді до благодійних соціальних, інтелектуальних та творчих ініціатив і проектів на благо України;
- створення умов для популяризації кращих здобутків національної культурної та духовної спадщини, героїчного минулого і сучасного українського народу;
- залучення молоді до участі у збереженні і підтримці єдності українського суспільства, у громадському русі задля громадянського миру і злагоди;
- забезпечення активної участі сім'ї та родини в розвитку фізично і морально здорової, патріотично налаштованої зростаючої особистості.

Індикатори ефективності

Згідно з Концепцією, індикаторами ефективності національно-патріотичного виховання в системі освіти України зокрема є:

- збільшення кількості здобувачів освіти, які беруть участь у заходах, спрямованих, на популяризацію духовно-моральних цінностей українського народу, його духовних надбань;
- збільшення числа молодих людей, які пов'язують своє майбутнє з навчанням і проживанням в Україні;
- збільшення числа громадян України, які виявляють почуття поваги до своєї Батьківщини.

Розділ 2

Об'єкти проєктної діяльності патріотичного спрямування

Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання, одним із завдань предмету трудового навчання та технологій є формування ключових предметних компетентностей здобувачів освіти крізь призму національно-патріотичного виховання. Згідно з чинною Навчальною програмою з трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів 6-9 класи (оновлена), затверджена наказом МОН України від 07.06.2017 № 804, необхідно забезпечувати повною мірою очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів через оволодіння основними технологіями. Виникає потреба зміст навчальної діяльності наповнювати патріотичною спрямованістю. Тому ми можемо варіювати орієнтовні об'єкти проєктної діяльності. Такий вибір зумовлений багатьма факторами, передусім викликами часу. І воєнний період – це не перше випробування для вчителів та учнів. Зупинимось на цьому докладніше.

Так пандемія COVID-19 викликала потребу виготовляти засоби індивідуального захисту, зокрема захисні маски, бо на перших порах карантину їх катастрофічно не вистачало. А далі маски стали необхідним аксесуаром нашого гардеробу, які захотілося естетично, оригінально оздоблювати та прикрашати, щоб підкреслити свою індивідуальність. Дистанційне навчання – один з викликів часу, який змінив підхід до всього освітнього процесу, адже треба було вчитися навчати дітей по-новому й змінюватися потрібно збуло дуже швидко. У хід пішли застосування ІКТ, нові методи, прийоми та форми роботи. Іншим став підхід і до вибору проєктів та творчих завдань. Ця проблема залишається актуальною й до сьогодні. Тут важливо пам'ятати, що діти на дистанційному навчанні обмежені в ресурсах та матеріалах, необхідних для роботи. Сімейні обставини, стан здоров'я, зміна місця проживання учнів, неможливість придбати конструкційні матеріали – усе це об'єктивні причини, що викликають зміни у викладанні предмету. Тому творчі завдання варто застосовувати виважено, враховуючи наявність у дітей необхідного обладнання та змоги їх виконувати. А втім, учителі можуть регулювати завдання залежно від ситуації, емоційного стану та потреб дітей. Враховуються також вікові та індивідуальні особливості вихованців, їхній творчий потенціал. Не менш важливо дослухатися й до думки самих учнів, заохочувати їх проявляти ініціативу щодо висунення ідей. На організаційно-підготовчому етапі проєктної діяльності слід спонукати школярів до критичного мислення, учити ставити цілі та пріоритети, аналізувати моделі-аналоги й свідомо підходити до власного вибору об'єкту проєктування.

В умовах воєнного часу виникла потреба у змінах щодо здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання молодого покоління й формування нового українця на основі національних та європейських цінностей. Незважаючи на всі виклики та загрози, які ставить перед Україною сьогодення, наша держава має великі перспективи

розвитку в різних сферах, обравши курс на інтегрування в європейське співтовариство. Але при цьому пріоритетним завданням залишається забезпечення своєї суверенності й територіальної цілісності. Це передбачає «визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток Української держави» [9].

Розглянемо варіанти вибору об'єктів проєктної діяльності в контексті національно-патріотичного спрямування з урахуванням обов'язкової основної технології, прописаної в навчальній програмі. Варіанти взяті з мого досвіду, пов'язаного з волонтерською діяльністю. Усі виготовлені вироби учнів потрапляють у руки наших захисників у якості подарунків, оберегів та мають символічне значення. Адже без перебільшення можна сказати, що вони несуть позитивну енергетику, тепло вдячних дитячих сердець та віру в перемогу над ворогом.

Технологія виготовлення ляльки-мотанки

Лялька-мотанка – українська народна лялька, символ жіночої мудрості, родинний оберіг. Здавна в кожній родині лялька-мотанка виконувала роль оберегу, була символом мудрості, берегинею роду, символом «матері-прародительниці» та зв'язку між поколіннями, одна з найдревніших іграшок і сакральних священних істот нашого народу, якій тисячі років. Виготовляючи ляльки-мотанки, ми вкладаємо в зміст оберегову функцію. Це образ жінки-матері, захисниці, яка у своїх молитвах зберігає на війні життя сином і донькам, нашим захисникам і захисницям.

Найбільш популярною у виборі учнів та улюбленою серед воїнів є лялька «**Янгол-охоронець**». Вона означає віру в Божу благодать, у янголів, що спускаються з небес, щоб захистити, зберегти життя. Для того, щоб лялька-оберіг допомагала в житті й охороняла людину від зла, дуже важливо під час виготовлення виробу бути в гарному настрої та подумки бажати добра, миру і здоров'я тому, для кого цей янгол призначений. Не можна злічити всіх наших янголяток, які відлетіли в шпиталі, лікарні та на нульові позиції по всіх напрямках воєнних дій. Знаю напевно, що воїни кладуть цього янгола до нагрудної кишені в області серця як оберіг, що вони відчують нашу підтримку. Наша віра в янгола-охоронця передається їм. Сподіваємося, що так воно й буде і янголятка збережуть не одне людське життя. А Збройні сили України, які героїчно боронять нашу землю, насправді стали для нас усіх «янголами-охоронцями».

Послідовність виготовлення ляльки-мотанки «Янгол-охоронець»

Не менш популярною є лялька-мотанка «Дзвіночок». «Лялечка «Дзвіночок» – це оберіг гарного настрою. Даруючи її, людина бажає своєму другу отримувати тільки хороші вісті та підтримує в ньому радісний, веселий настрій. У цієї лялечки три спідниці. Наші предки вважали, що в людини є три царства: мідне, срібне, золоте. І щастя людське складається теж із трьох частин, якщо тілу добре, душі радісно, дух спокійний, то людина цілком щаслива» [6, с.70]. Ще таку лялечку називають «лялькою добрих вістей». А добра вість, яку ми всі чекаємо, – це звістка про перемогу. Для виготовлення таких ляльок необхідно зовсім мало матеріалу. Це переважно невеликі клаптики бавовняної тканини, які залишаються від крою швейних виробів, зокрема спідньої білизни, а також вузькі атласні стрічки та нитки.

Послідовність виготовлення ляльки-мотанки «Дзвіночок»

Ще один вид ляльок-мотанок, які нескладні у виготовленні й не потребують великих затрат часу та матеріалів, – це «Ляльки-двійнята». Щоб вони мали символічне значення, можна їх робити, використовуючи пряжу патріотичних кольорів. Такі види ляльок-мотанок залюбки виготовляють як дівчатка, так і хлопчики 5-6-их класів на уроках технологій та трудового навчання, що важливо в роботі у класах без поділу та на заняттях гуртка «Народна творчість».

Послідовність виготовлення ниткової ляльки

Технологія в'язання гачком та спицями.

Об'єктами проектної діяльності можуть бути в'язані гачком сердечка в техніці «амігурумі» в кольорах прапора України у вигляді **патріотичного сувеніра чи брелка**. Такі вироби сучасні, креативні та естетичні й дуже подобаються учням. **Килимки для сидіння**, в'язані гачком на основі прямого чи кругового в'язання із класичної пряжі, старих речей, трикотажної пряжі стали дуже корисними у воєнний час. Виготовлення виробів для потреб ЗСУ – на разі надзвичайно корисна справа. В'язані спицями або гачком теплі **шкарпетки, балаклави, бафи, шапки, рукавиці, перчатки** зігрівають хлопців узимку. Стають у пригоді й старі непотрібні речі, які можна розпустити. Такі проекти підійдуть для учнів 7-9-их класів. Але не відмовляємося й від сторонньої допомоги бабусь, мам, працівників школи, які вміють це робити. Чим більше – тим краще. Можемо пишатися зв'язаною ученицею 5-го класу іграшкою «Пес Патрон» у тематиці

«Сильні та незламні», яка стала переможцем у Регіональному відкритому онлайн-конкурсі дитячої творчості «Дивосвіт».

Технологія виготовлення швейних виробів машинним способом

В рамках проекту «Корисні речі для потреб ЗСУ» учні 9-их класів шиють такі вироби: спідню та постільну білизну, теплі рукавиці, шкарпетки, балаклави, бафи, пов'язки, армійські рюкзаки-баули та ін.

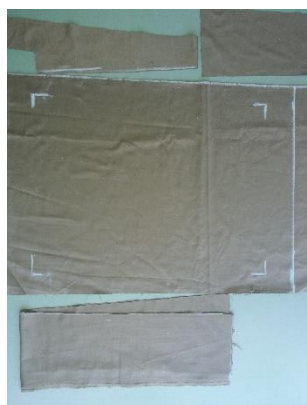
Послідовність виготовлення подвійних рукавиць

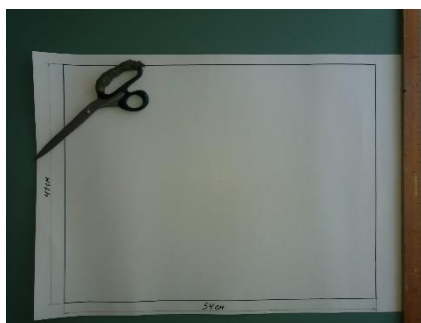
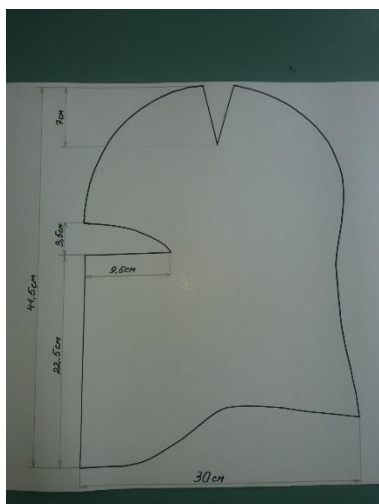
Технологія пошиття шкарпеток

Технологія пошиття армійського рюкзака-баула Розмір готового виробу - 40×60см

Об'єкти проєктної діяльності: балаклава та баф

Технологія виготовлення виробів з бісеру

У цій техніці, яку дуже люблять сучасні діти, можна виготовити **патріотичні сувеніри, брелки, підвіси** у формі українського прапора чи сердечка. **Браслети** з українським орнаментом та патріотичними написами, **каблучки та інші прикраси** будуть гарним подарунком для себе і своїх рідних, друзів, знайомих. Головна ідея: «Ми українці – і цим пишаємося». Це дає можливість ідентифікувати нас як українців – патріотів своєї держави, де б ми не знаходилися: закордоном чи вдома, на фронті чи в тилу. Оскільки багато учнів зараз перебуває за межами країни в різних куточках світу, для них це буде нагода продемонструвати любов до України, презентувати нашу культуру та мистецтво всьому світу.

Технологія художнього плетіння та виготовлення виробів у техніці макраме

Тут доречними будуть плетені з ниток «муліне», мотузок, джгута, стрічок **браслети, брелки** тощо.

Технологія ліплення

Цю технологію можна застосовувати для виробів із солоного тіста, полімерної глини, легкого пластиліну, гончарної глини. Зокрема з таких матеріалів можна виготовити **патріотичні сувеніри, магніти на холодильник, янголята-обереги** тощо.

Технологія обробки дроту та технологія обробки деревинних матеріалів.

Із цими техніками я почала експериментувати в змішаних групах, класах без поділу зовсім недавно. Але в нас є вже певні здобутки. Вдалими є проекти «**Патріотичний брелок та сувенір**». З дроту можна зробити тризуб, випилати лобзиком сердечка, карту, герб чи прапор України.

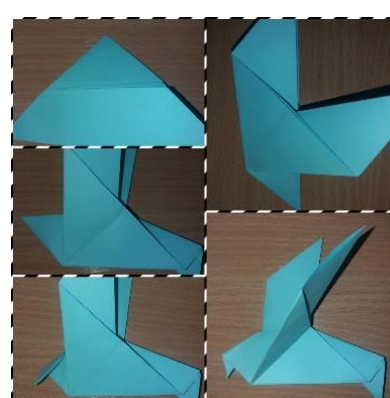
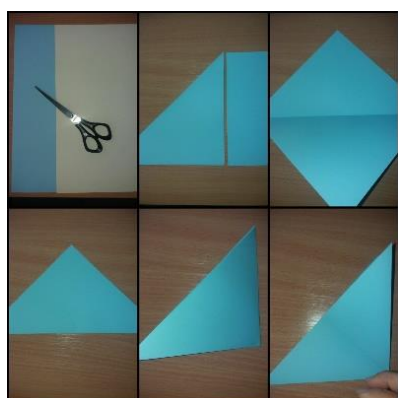
За можливості такі вироби нерідко оздоблюють у техніці *художнього випалювання – пірографії*. У колекції наших виробів є зразки сюжетних композицій у даній техніці, виконаних учнем 7-го класу, переможцем конкурсів «Збережи ялинку» та «Знай і люби свій край». Презентація результатів проектної діяльності учнів 7-их класів під час дистанційного навчання міститься у додатках [див. додаток 1, 2].

Додатково в нашій роботі можна використати ще багато технік. Адже виготовлені учнями листівки з елементами *орігамі* чи в техніці *квілінг* завжди можна подарувати нашим захисникам, привітати зі святом та написати слова вдячності. Такі листівки виготовляють вихованці гуртка «Народна творчість».

Послідовність виготовлення листівки «Голуб миру»

Послідовність виготовлення янгола з фоамірану

Не соромно виявити свою ініціативу у виборі виробу, який приносить користь, особливо у воєнний час. Це стосується виготовлення вкрай необхідних **окопних свічок**. Про застосування таких свічок на фронті годі й говорити. У нашій школі їх виробництво, без перебільшення, набуло масового характеру, не зважаючи на великі затрати матеріалу, що у свою чергу потребує фінансування. Це стосується якісного парафіну і воску, основного компонента свічки, якщо говорити про справді якісний виріб. Така робота займає і багато часу, тому й виконується переважно в позаурочні години учнями 8-9-х класів та вчителями нашої школи. З матеріальним забезпеченням такого проєкту допомагають батьки, меценати та спонсори. Завдяки волонтерам не одна сотня свічок уже потрапила в окопи й була використана за призначенням.

Розділ 3

Проект «Україна - вишите відродження»

*Вишита колоссям і калиною,
Вигойдана співом солов'я,
Звешся веселково - Україною -
Земле зачарована моя.
Вишиту колоссям і калиною,
Виборену кров'ю і вогнем.
Називаю гордо - Україною -
І ніхто мені не дорікне.
Олександр Богачук*

Основна ідея цього проекту полягає у відродженні народних традицій через національну вишивку. Вислів «Вишивка – це генетичний код нації» відомий зараз чи не кожному українцю і вже давно став крилатим. Слова ці належать Лесі Воронюк – засновниці свята вишиванки. Вишивка вражає своєю красою весь світ. Усесвітньо відомі актори, музиканти, моделі вже давно мають у своєму гардеробі цей модний одяг з українським орнаментом чи аксесуари в українському етнічному стилі. Без перебільшення можна сказати, що це мода світового рівня. І це важливо саме зараз, коли наша країна перебуває у стані війни і потребує світової підтримки та допомоги, зокрема і через визнання українських цінностей. А ми, українці, маємо ними пишатися та поважати їх.

Для прикладу розглянемо об'єкти проектної діяльності для учнів 8-9-х класів. Відповідно до чинної програми з трудового навчання можна взяти об'єкт проектування з тем «Вишитий сувенір», «Кишеньковий оберіг для воїнів» чи «Вироби в етнічному стилі» залежно від функціонального призначення. Основна технологія: технологія виготовлення вишитих виробів.

Перетворити будь-який предмет на витвір мистецтва допомагає декоративне оздоблення. Художнє оформлення сучасного виробу, виконаного в етнічному стилі, визначається автентичними традиціями, зокрема українського народу. Зазвичай є доречними виконання таких декоративних технік, як українська народна вишивка.

Вишивка – класичний вид українського народного мистецтва, що розкриває багатство творчих сил народу, вершину його мистецького хисту. Дивовижне багатство художньо емоційних рішень української народної вишивки зумовлене тим, що вона широко виступає в різноманітних варіантах як прикраса виробів одягового, побутового, інтер'єрного призначення. Дослідників народної культури постійно хвилює низка проблем вишивального мистецтва. Чому вишивка зазнала такого масового поширення у творчості українського народу? Чим пояснити, що ніколи не зникла потреба прикрашати одяг, різноманітні вироби для житлових, громадських культових інтер'єрів, ритуальних та святкових обрядів тощо? Історією визначена особлива роль вишивки в духовному житті людини, створенні естетичного середовища у праці, відпочинку, святкуванні. Вишиті одяг, рушники, скатертини, завіси тощо, які організують інтер'єр житлових та ритуальних споруд, супроводжують свята, обряди, несуть в собі не тільки матеріально-практичну функцію, а й духовне самовираження народу, його морального етикету як утвердження краси земного життя. Оберегову функцію української вишивки важко переоцінити. Вишиванка вважається оберегом від усього лихого, що може статися в людському житті. Вона є символом краси та міцного здоров'я, а також щасливої долі, символізує родинну пам'ять, вірність та любов у сім'ї.

Особливу роль відіграє вишивка із застосуванням геометричного орнаменту, де кожен елемент несе своє символічне значення. Геометричні орнаменти притаманні всій слов'янській міфології. Вони дуже прості: кружальця, трикутники, ромби, кривульки, лінії, хрести. Важко судити, який зміст вкладався в ці символи раніше. «Орнаментальні

мотиви українських вишивок сягають своїм корінням у місцеву флору і фауну, в історичну традицію. У давнину основні орнаментальні типи відображали елементи символіки різних стародавніх культур. Протягом багатовікової історії мистецтва вишивання прямий безпосередній зміст символічних зображень поступово стирався. І хоча орнаментальні форми дійшли до нас дещо трансформованими, можливо більш абстрактними, символіка їх в основному збереглася завдяки традиції»[2, с.40].

Однак сучасний декор відрізняється від історичних зразків візерунками. Тому дизайнери намагаються трансформувати елементи вишивки, у тому числі і завдяки

новітнім технологіям. Мова іде про використання комп'ютерних програм у створенні змістовної орнаментальної композиції.

У результаті проєктної діяльності має бути виготовлений виріб-оберіг. Це може бути кулон, сережки, брошка, брелок тощо, оздоблені вишивкою, як аксесуари для власного використання, так і для подарунку. В орнаменті закодоване ім'я власника аксесуару або побажання на щастя та удачу. Така іменна прикраса чудово підійде в якості подарунка близькій людині: мамі, бабусі, сестрі чи подрузі. За бажанням можна створити не тільки жіночий, а й чоловічий продукт, наприклад, браслет, брелок, краватку тощо. Якщо брати за об'єкт кишеньковий оберіг, підвіс чи брелок для воїнів ЗСУ, то в орнаменті будуть закодовані побажання, які несуть оберегове значення. Під час війни такі вироби мають неабияке значення, адже дуже важливими стають слова підтримки та вдячності нашим захисникам. Подарунки, виготовлені власноруч учнями, передають позитивну енергетику, теплоту дитячих сердець, що спонукає воїнів на героїчні вчинки та підтримує бойовий та моральний дух.

Під час виконання проєкту учні ознайомлюються з особливостями українського етнічного стилю та оздоблення одягу й аксесуарів народною вишивкою. Запропоновано до розгляду моделі-аналоги та надано можливість обрати свій виріб. Важливо, щоб учні усвідомили значущість цього вибору. На етапі створення композиційного рішення під час виготовлення обраного виробу вчитель пропонує учням використати комп'ютерні програми, онлайн-конструктори «Ornament name» та «Текстова вишивка». Як показує досвід, це викликає в сучасних учнів неабиякий інтерес, зацікавленість та бажання оволодіти новітніми технологіями.

Ornament Name – це сервіс для створення унікальної текстової вишивки. Це зручний для кожного онлайн-конструктор, який створено для пристроїв всіх типів. Орнамент збирається з букв і символів за правилами Бродівського письма, яке описано в книзі «Текстова вишивка. Бродівське письмо» Володимира Підгірняка. Ornament Name використовує зручний і звичний для багатьох дизайн інтерфейсу Adobe UI.

Кожна буква має свій символ, а символи відповідно до обраного слова складаються в орнамент. Тому у кожному імені чи побажанні є свій унікальний неперевершений малюнок. Будь-хто може стати автором, створити свій орнамент, вклавши власний зміст. Кожну створену схему орнаменту можна додати в галерею, щоб користувачі сервісу «Ornament Name» могли милуватися та користуватися цим творінням. Робота в програмі дуже захоплива, тому, спробувавши один раз, не можна зупинитися. Спробуйте і ви... Вашій увазі пропоную зразок виконання творчого завдання «Створення галереї орнаментів «Імена моєї родини» [див. додаток 3]. Програма «Текстова вишивка» ще більш зручніша та простіша у користуванні.

Закодувати можна такі побажання для воїнів:

«Чекаємо з перемогою»
«Дякуємо за мир»
«Тримаємо стрій»
«Божого благословення»
«Віримо в перемогу»

«Ми разом з вами»

«Пишаємося вами»

«Ви наші янголи-охоронці»

Для поранених воїнів, які перебувають на лікуванні в шпиталях та лікарнях доречні будуть такі побажання:

«Швидкого одужання»

«Козацького здоров'я»

«Бажаємо здоров'я»

«Витримки і незламності»

«Сили духу»

Зразок виконання творчого завдання створення галереї орнаментів «Побажання для воїнів» можна переглянути в додатку [див. додаток 4]. Віримо, що кожне побажання здійсниться, бо без віри не буде й перемоги. А українська вишивка, як унікальне мистецтво, допоможе досягти цього якомога скоріше завдяки й нашим зусиллям.

На ваш розгляд пропоную дорожню карту проєкту «Виготовлення виробу, оздобленого вишивкою» у вигляді інструкції для учнів. Інструкція містить поетапний алгоритм дій щодо здійснення проєктної діяльності. Такий формат інструкції можна використати під час дистанційного навчання з трудового навчання в 7 – 8-их класах. Об'єктом проєктної діяльності може бути «Вишитий сувенір»

Об'єкт проєктної діяльності: вишитий сувенір

Основна технологія: Технологія виготовлення вишитих виробів

Інструменти та матеріали: голки, ножиці, п'яльці, тканина (канва), нитки (муліне, акрил), схеми вишивки.

Послідовність виконання роботи:

1. Визначитися з об'єктом проєктування. Спланувати свою роботу з виконання проєкту. Визначити етапи проєктної діяльності.
2. Ознайомитися із запропонованими моделями-аналогами, проаналізувати їх. Обрати свій виріб для виготовлення. Застосувати методи проєктування для вдосконалення чи створення виробу. Обґрунтувати свій вибір. Скласти опис виробу. Визначити критерії, яким має відповідати виріб.
3. Створити ескіз та графічне зображення виробу. Визначитися з кількістю деталей виробу. Визначити, які вишивальні шви будуть використовуватися для виготовлення виробу, який спосіб з'єднання деталей виробу, оздоблення та оформлення країв. Обрати візерунок (схему для вишивання) виробу. Створити композицію вишитого виробу.
4. Дібрати необхідні матеріали, інструменти, пристосування та підготувати їх до виконання роботи. Організувати своє робоче місце. Під час роботи необхідно дотримуватися правил безпечної праці. Провести розкрій виробу. Якщо тканина на зрізах обсыпається, можна обметати зрізи тканини ниткою або обробити краї клеєм «ПВА». Визначити місце розташування вишивки на деталях виробу.

5. Ознайомитися з додатковим матеріалом «Технологія виконання шва «хрест косий» (презентацією, інструкційно-технологічними картками виконання шва «хрест косий», відео) та використовувати його у своїй роботі. Виконати тренувальні вправи для швів «хрест косий по горизонталі», «хрест косий по вертикалі», «хрест косий по діагоналі».
6. Виконати технологічні операції відповідно до технології виготовлення виробу. Вишити деталі виробу, скориставшись вивченими швами.
7. З'єднати деталі у виріб обраним способом. Остаточоно обробити готовий виріб, використовуючи рекомендації з догляду за вишитими виробами. Виконати оздоблення виробу. Оформити краї виробу.
8. Здійснити контроль та самооцінку готового виробу відповідно до критеріїв якості (функціональність, естетичність, технологічність). Проаналізувати результати своєї діяльності.
9. Підготувати презентацію проектної діяльності: сфотографувати та надіслати декілька фото свого виробу в робочому стані та фото готового виробу. За бажанням можна надіслати ваші особисті фото разом з виробами.

Розділ 4

Волонтерська діяльність у школі

Кожного з нас війна застала зненацька. Трохи оговтавшись від переляку, вирішила діяти. У ці буремні нелегкі часи для нашої країни треба об'єднувати зусилля, створювати команди, волонтерські осередки, бо самотужки важко подолати страх, переживання та перемогти ворога. Так прийшла ідея створення волонтерської команди школи, очільницею якої я і стала.

Хоча з 2014 року в нашій школі вже працював волонтерський штаб та команда «Небайдужі серця», основним завданням якої була допомога воїнам АТО, та треба було діяти рішуче й активізувати нашу діяльність. З перших днів повномасштабної війни згуртувалися й на базі шкільних майстерень організували виготовлення речей, вкрай необхідних у воєнний час. Спочатку використовували обладнання шкільних майстерень, але цього було недостатньо. Щоб збільшити наші потужності, учителі та працівники школи принесли з дому власні швейні машинки, оверлоки та праски. До нас приєдналися батьки учнів, наші випускники, мешканці мікрорайону. Так утворився швейний цех. Уже на перших порах мали у своєму активі близько 20-ти швачок, а ще більше помічників. Спільними зусиллями намагалися підтримати військових та надати їм посильну допомогу.

На разі це злагоджена волонтерська діяльність, це згуртований колектив учителів, працівників школи, учнів, а також небайдужих мешканців Полтавської територіальної громади, тих, хто вмів шити, в'язати, і тих, хто тільки вчиться. Робота знаходиться всім. Багато хто працює вдома у вільний від основної роботи час. Незважаючи на графіки відключення електроенергії, блекауту, не припиняємо свою діяльність. Тісно співпрацюємо з Микільським навчально-реабілітаційним центром. На регулярні замовлення волонтерів шиємо балаклави, бафи, спідню білизну, устілки, теплі рукавиці, рюкзаки та багато іншого для воїнів. Працюємо на потреби ЗСУ, Національної гвардії та Тероборони. В'яжемо

шкарпетки, килимки для сидіння, виготовляємо обереги. Деякі класні колективи долучилися до виготовлення окопних свічок.

Особисто я підтримую зв'язки з громадськістю та здійснюю безпосередньо спілкування.

Проводжу майстер-класи з виготовлення оберегів, навчання з пошиття швейних виробів, розробляю інструкції на виконання нових

завдань, організовую безпосередньо технологічний процес, виготовляю викрійки, займаюся розкроюванням та пошиттям швейних виробів. Також я відповідальна за організаційні питання та питання логістики, забезпечення матеріалами для роботи.

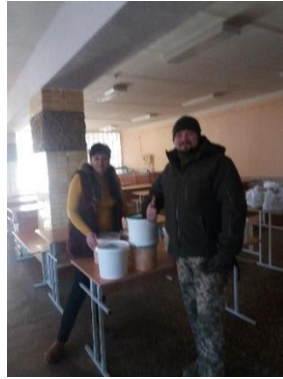
Напередодні державних свят виявляємо ініціативу привітати воїнів та організуємо загальношкільні акції: «Ми українці – і цим пишаємося», «Разом до перемоги», «Разом ми сила». Наприклад, до Дня Збройних сил України провели акцію «З Україною в серці». Весь колектив школи був задіяний у приготуванні вітамінно-імунної суміші, енергетичних батончиків, квашеної капусти. З продуктами допомогли батьки наших учнів. Також були зібрані солодощі, чай, кава, засоби особистої гігієни, шкарпетки, теплий одяг та багато іншого для військових. Діти виготовили патріотичні сувеніри, янголята, вітальні листівки, малюнки.

Але із закінченням акцій робота не припиняється. Будь-коли в школі після уроків можна побачити чи то дітей, чи то вчителів, які роблять корисну справу на благо України.

За весь час нашої роботи вже виготовили близько 6 тис одиниць спідньої білизни, 1 тис балаклав, бафів, також по 1 тис пар рукавиць, шкарпеток, устілок, до сотні килимків, близько 400 рюкзаків та 2 тисячі окопних свічок. На цьому не зупиняємося. Завдяки волонтерам усе це швидко роз'їжджається по всіх напрямках воєнних дій на гарячі точки, в лікарні та військові шпиталі.

Спільними зусиллями робимо посильний внесок у наближення перемоги. І, безумовно, віримо в перемогу, бо без віри ніяк. А ще у волонтерській справі важлива також і довіра. Вірить у перемогу і бабуся, яка передала нам відріз тканини, який довгі роки лежав у шафі (може знадобиться на якийсь халат чи фартух), а ми з нього пошили труси хлопцям та передали на нульові позиції по всіх напрямках воєнних дій. І старенький дідусь, який приніс до нас не одне відро солоних огірків, що виростив у себе на городі, які наступного дня поїхали теж за призначенням. І дитина третього класу, яка передала свій новорічний подарунок, цукерки, воїнам, які ми передали пораненим у шпиталь. І мати, у якої син воює, і жінка, чоловік, якої захищає нашу країну, щоб легше перенести переживання за своїх рідних, ще із самого початку і донині шиє без ліку все, що може, та сподівається, що і її рідним на фронті бойових дій хтось теж допоможе. І бабуся й дідусь юнака 19 років, який загинув у перші дні війни, захищаючи Україну, що передають безмежну кількість теплих шкарпеток, донатять на парафін для виготовлення окопних свічок та власноруч у себе вдома плетуть маскувальні сітки. І таких прикладів можна навести безліч.

Неодноразово діяльність волонтерської команди школи висвітлювали медіа та місцеве телебачення з метою поширення досвіду волонтерської діяльності та залучення нових ресурсів (посилання додаються)

<https://youtu.be/8prDyOg-F2g>

<https://poltava.to/news/65195/>

<https://youtu.be/Ags-QI7geCM>

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02eJPnqbn9ZHn5hU9h3zZsMTUFreLQUyrBxPgmvbnt2PiwSLkpy5aNAhkEJFZQ8ZEI&id=100003762599181

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02Jx4mcqV6S7P8wfQpAww8WesBHs3EQf4LujmemjrbDvYsgSCLoKnSeMefZTX3eMSI&id=100003762599181

Разом ми – сила. Неодноразово в цьому переконалася. І коли бачиш очі дітей, які без примусу приходять після уроків до школи й виготовляють окопні свічки, шиють спідню білизну, ще глибше усвідомлюєш цю істину. Ще раз переконуєшся: ти на правильному шляху, те, що ти робиш, того варте. Зараз як

ніколи усвідомлюю, наскільки важливо, що ми виховуємо справжніх патріотів своєї країни, а національно-патріотичне виховання не просто слова. Приємно також отримувати добрі вісті та слова подяки за нашу роботу від військових різних підрозділів із різних гарячих точок. Це найкраще поцінування нашої роботи. Знаємо, що день, прожитий з користю, наближає нас до перемоги.

Більше світлин про волонтерську роботу в школі можна переглянути в додатках [див. додаток 5].

Висновки

Отже, в умовах воєнного часу свідомий вибір об'єктів проєктної діяльності крізь призму національно-патріотичного виховання займає чільне місце в освітньому процесі. Запропоновані в даних методичних рекомендаціях заходи та проєкти скеровані на вирішення цієї проблеми. Саме такий вибір залежить від вибору життєвої позиції всіх учасників освітнього процесу: як педагогів, так і здобувачів освітніх послуг. Особисто я визначилася з таким вибором. Я – вчитель-волонтер, і пишаюся цим. Глибоко переконана, що кожен з нас на своєму місці робить усе, аби наблизити нашу спільну перемогу над ворогом.

Усі ідеї мають безпосередньо практичне застосування у волонтерській справі. Кожен, хто виготовляє корисні речі для наших захисників, вкладає в них часточку свого тепла, яке, безумовно, зігріває душу нашим захисникам. Без перебільшення роль оберегів, створених дітьми, надзвичайно важлива. Саме зараз, як ніколи, неабиякого значення набуває відродження нації, народних ремесел і звичаїв, знання історії, культури та традицій українського народу. Важливо, щоб українці ніколи не забували, хто вони є. Адже без минулого не буде й майбутнього.

Успішна реалізація завдань сучасної школи з виховання молодого покоління в дусі патріотизму, безумовно, принесе очікувані плоди в майбутньому. Ці результати виправдають наші сподівання на відбудову та розквіт мирної України. Досвід показує, що тільки спільними зусиллями можна досягти успіху. Саме ми своїми вчинками пишемо історію нашої держави. І якою вона буде, залежить від нас. Разом обов'язково переможемо! І пам'ятаймо, що кожен день наближає нас до перемоги!

Список використаних джерел

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Г. В., Станневич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1993. 272 с.
2. Гасюк О. О., Степан М. Г. Художнє вишивання: альбом. Київ: Головне видавництво видавничого об'єднання «Вища школа», 1983. 135с.
3. Дятленко С. М., Лещук Р. В., Медвідь О. Ю. Трудове навчання. Практичний посібник для вчителів. 5 - 9 класи. Ранок, 2017. 127 с.
4. Знаки.155 стародавніх українських вишивок / Упорядник Островська Т.О. Київ: Бібліотечка журналу «Соняшник»,1992. 71 с.
5. Лаврик О. В. Україна. Все, що робить нас українцями. Харків: Віват, 2015. 256 с.
6. Навчальні програми з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку: випуск 2 / за ред. Биковського Т. В., Шкури Г. А. Київ: УДЦПО, 2016. 267 с.
7. Навчальна програма з трудового навчання для 5-9-их класів для загальноосвітніх навчальних закладів: Наказ МОН від 07.06.2017 № 804. 285 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/2-trudove-navchannya-5-9.doc>
8. Підгірняк Володимир. Текстова вишивка. Бродівське письмо. Київ: Типографія від А до Я, 2008. 36 с.
9. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 №641: Наказ МОН від 06.06.2022 №527. С. 3-16.URL:<https://nus.org.ua/wpcontent/uploads/2022/06/62a0421e24258666156501.pdf>
10. Сухомлинський В. О. / редакційна колегія: Дзеверін О. Г. та ін. Вибрані твори. Том 3. Народження громадянина. Київ: Радянська школа, 1977. С. 365
11. Ходзицька І. Ю., Горобець О. В., Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С., Приходько Ю. М. Модельна навчальна програма. Технології 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти: Наказ МОН від 14.07.2021 № 795, 30 с. URL:https://osvita.ua/doc/files/news/831/83158/Tekhnol_5-6-klas_Khodzytska_ta_in_14_07_.pdf .
12. Шушкевич А. Ф. Народна лялька. Технологія виготовлення: навчальне видання. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 200 с.

Презентація результатів проєктної діяльності учнів 7-их класів під час
дистанційного навчання

Об'єкт проєктної діяльності: «Патріотичний сувенір»

Основна технологія: технологія обробки деревинних матеріалів

Основна технологія : виготовлення виробів з дроту

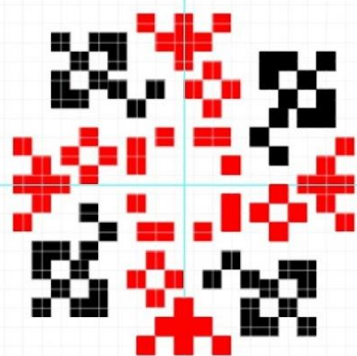
Презентація проєктної діяльності учнів 7-их класів під час дистанційного навчання

Об'єкт проєктної діяльності: «Патріотичний сувенір»

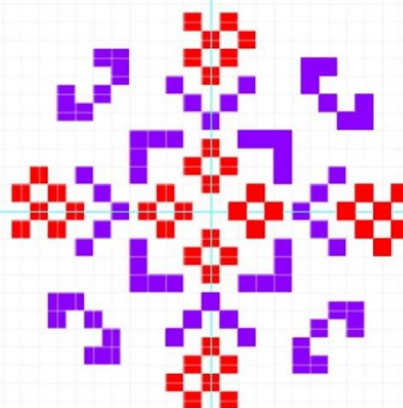
Основна технологія: технологія обробки деревинних матеріалів

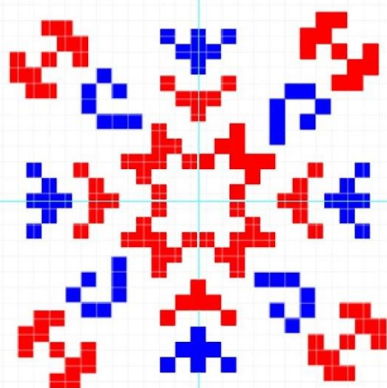
Зразок виконання творчого завдання «Створення галереї орнаментів
«Імена моєї родини»

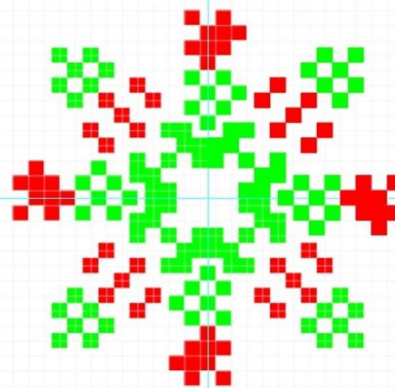
Софія

Олеся

Мар'ян

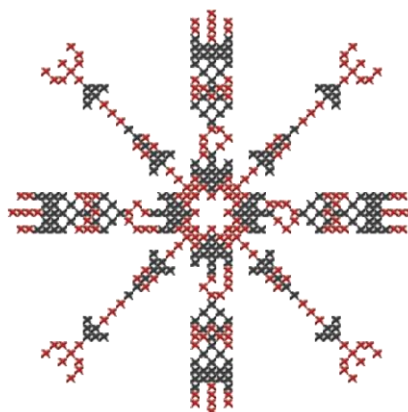
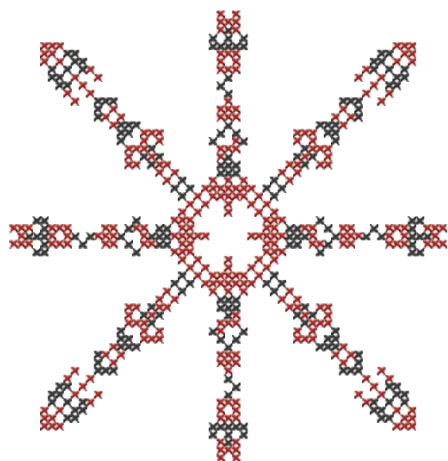

Євген

Зразок виконання творчого завдання «Створення галереї орнаментів
«Побажання для воїнів»

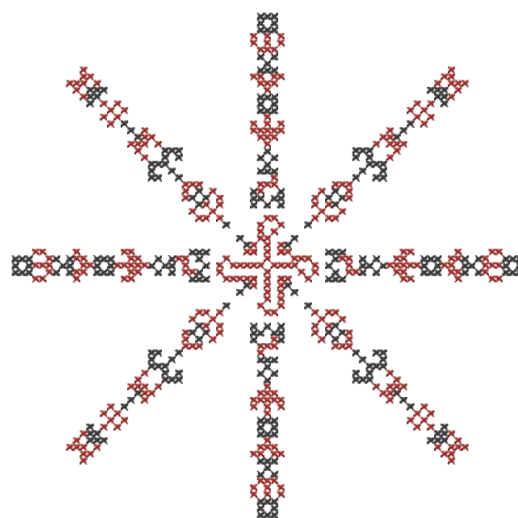
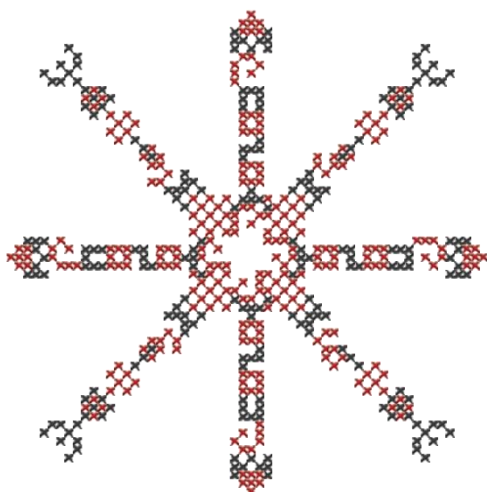
Бажаємо здоров'я

Ми разом з вами

Разом до перемоги

Віримо, любимо, чекаємо

Волонтерська діяльність у школі

